

20 november 2016, Vredebergkerk

Orgelspel
Welkom en mededelingen
Aansteken van de kaarsen
Moment van stilte

Intochtslied (*gemeente gaat staan*): 50 uit "Het liefste van overzee"
couplet 1 door het projectkoor, couplet 2 door allen (Wie op uw woord vertrouwt o God)

Wie op uw Woord vertrouwt, o God,
als schild tegen het kwaad,
aanschouwt Uw liefde in het licht,
dat hier te branden staat.
Gij houdt Uw vleugels uitgebreid,
als schuilplaats voor de nacht.
Uw mantel van barmhartigheid,
is ons een goede wacht.

Zegen dit huis, waarin het licht,
de duisternis weerspreekt.
Waar dromen worden tot gebed,
dat ooit Uw rijk aanbreekt.
Waar Uw gemeente adem schept,
zich aan de lofzang laaft,
zij zingend van Uw geest geniet
en zich reisvaardig maakt.

Vandaag komen we hier bij elkaar om kracht en inspiratie te zoeken
bij elkaar en bij God.
Misschien zijn kerken daarom wel zo groot en hoog,
omdat zij ruimte willen bieden aan het zoeken van mensen
ieder op zijn of haar eigen manier.
Dat iedereen zich thuis mag voelen en gedragen door deze woorden van bemoediging die wij
elkaar toezeggen:

v: Onze hulp is in de naam van de Eeuwige,
g: oorspong van al wat is.
v: de trouwe
g: die altijd bij ons blijft
v: ook als alles hier ophoudt.

v: In zijn naam mogen we elkaar begroeten met de woorden:
genade en vrede voor jou:
het is goed dat je hier bent.
g: Amen

Laten we bidden:
Hier zijn wij God, uw mensen, van overal vandaan.
We hebben dit uur vrij gehouden
om bij elkaar te zijn,
onze dierbaren te gedenken.
Kwetsbaar zijn we, ieder op onze eigen manier.
Daarom bidden wij
breng ons bij elkaar
en bescherm ons door uw liefde. Amen

Lied 50 uit “Het liefste van overzee”, couplet 3 door het projectkoor, couplet 4 door allen.

Gezegend huis, dat op U bouwt
en torent in de tijd,
dat reikhalst naar de stad van goud,
naar vrede wereldwijd.
Godlof, in onze steenwoestijn,
biedt Gij Uw looftocht aan.
Roep ons tot pelgrims die van hier,
gezegend verder gaan.

Aan het begin van deze dienst bidden wij God om ontferming:

God, we bidden u om ontferming
voor de wereld waarin wij leven.
Soms begrijpen we daar niets meer van.
Voor mensen in onveilige situaties bidden wij,
mensen die moeten vluchten voor een oorlog,
mensen die niet durven vluchten
omdat het gevaar van geweld in hun eigen huis aanwezig is.
Voor mensen die verdrietig zijn, diep gekwetst
voor al die situaties Heer
die ons in machteloze woede doen afvragen of u er wel bent
hoor naar ons wanneer wij bidden met de woorden die het projectkoor zingt:
“Die zegt God te zijn”

Die zegt God te zijn

waar ons geen leven gegund wordt

Die zegt God te zijn

laat hij tevoorschijn komen,

Woorden en wonderen zijn er genoeg

wat hebben wij aan een naam alleen

en goden van goud en beloften

laat hij opstaan dat wij hem zien.

maar niet een god als een hand die bevrijdt

Stem uit het vuur wolk in de verte

iemand die doet wat hij zegt.

zijn niet genoeg

voor deze aarde van scherven en rook

Jij die zegt onze god te zijn	die mensen verduren
verborgen verblindend onmogelijk jij	kun jij de beker drinken
wat houdt je af van de mensen –	die wij moeten drinken
kun jij de slagen verduren	ga je met ons in de dood?

Het zijn grote woorden die tegen God worden gezegd,
grote woorden op een boze toon.
Kan dat wel?

Ik geloof van wel. De psalmen leren ons om God te zoeken als het leven moeilijk is. Leg je lasten neer bij de Heer. Hij zal je steunen.

Wanneer je dat ervaart. De opluchting wanneer iemand echt naar je heeft geluisterd. De zachtheid nadat je heel boos of verdrietig bent geweest, dan leer je God kennen als iemand die met je mee gaat. God die er voor je is, juist op moeilijke momenten. Daarover gaat het volgende lied:

Glorialied: 650: 1, 2 en 4

Gebed voor het opengaan van de Schriften:

Trouwe God, U die aan het begin staat van alle leven
En die er ook bent aan het einde.
Spreek vandaag tot ons met woorden die bevrijden
En vertrouwen geven
in de komst van uw rijk.
Schenk ons de gaven van uw scheppende Geest
die ons leven richting geeft,
dit uur en tot het einde van onze dagen. Amen.

Gesprek met de kinderen:

Doodgewoon. Wat een raar woord is dat.
Want als er iets is dat niet gewoon is, als er iets is dat nooit went,
dan is het wel de dood.
Als er iets is wat we niet kunnen begrijpen, dan is het wel de dood.

Graag lees ik een stukje voor over een gesprek tussen een vader en een zoon bij de begrafenis van hun opa. Ik kreeg het van een gemeentelid.

Ze stonden bij het graf van opa; de vader en mijn zoon. En ze zagen de kist zakken. En de jongen vroeg: Papa, wat is doodgaan?
En de vader wees naar de boom en zei: Kijk, daar hangen blaadjes aan die boom. Eerst zijn ze lichtgroen, in de zomer worden ze donkerder groen en in de herfst – dat is misschien wel het mooiste seizoen - zijn ze geel, bruin en oranje. Daarna vallen ze. En wij vallen allemaal een keer. Maar misschien gaat het helemaal niet om ons, om de blaadjes. Misschien gaat het om de boom. De jongen keek zijn vader aan en zei: ‘Papa, we gaan opa dus niet begraven, we gaan hem planten!’

In beelden van zaaien en planten wordt er ook in de bijbel over de dood gesproken. Maar hoe het precies zal zijn na dit leven, dat weten we niet.

Wat we wel weten is dat de bijbel op heel veel plaatsen zegt dat je niet bang hoeft te zijn, niet doodsbang, zelfs niet voor de dood.

Misschien lijkt doodgaan wel het meest op een hele verre reis maken en dat je dan thuiskomt bij God. Vertrouwen past in dat opzicht denk ik beter dan weten hoe het zit. Over vertrouwen zingen we nu ons kinderlied in canon.

Kinderlied: 'k stel mijn vertrouwen op de Heer mijn God

Schriftlezingen door Tineke Schonck

Genesis: 50:22-26

Lied: 801: 1 en 2

Hebreeen 11 – hertaling door Niek Schuman

Lied: 445: 1 en 3 (van de dichter Jochen Klepper die in de tekst van Schuman wordt genoemd)

Geliefde mensen van God,

Vandaag denken gedenken we de mensen van wie we afscheid moesten nemen. Dat doen we misschien wel dagelijks, maar vandaag doen we het met elkaar als gemeente. We staan stil bij allen die we hebben moeten loslaten en met wie we ons nog zo verbonden voelen. Een partner, een vader of moeder, een oma of opa. En ook: een kind, een kleinkind, een vriendin, een vriend. Iemand met wie je een stuk van je leven deelde.

Als iemand die je zo nabij is sterft dan komt er ongelooflijk veel op je af. Het leven kan dan aanvoelen als een doolhof. Je komt op terrein waar je de weg niet weet. Het is alsof je jezelf opnieuw moet uitvinden. Weer opnieuw moet uitvinden wat belangrijk is. Waar je plezier aan beleeft. Weer opnieuw bedenken hoe je met vrienden om gaat. Hoe ga je het doen op vakantie? En met de feestdagen? Alles is anders. Je leven is geworden tot een land waar je de weg niet weet. Een doolhof aan gevoelens en gedachten.

Zo heftig kan het soms zijn met verdriet, rouw en gemis. Een doolhof. En het moeilijke is: Alleen jijzelf kan de uitgang ontdekken.

Alleen jijzelf kunt nieuwe moed en nieuwe levenskracht zoeken en juist in dat zoeken kun je die ander ook weer zo missen. Niemand kan dat zoeken voor je overnemen. Alleen jijzelf kunt op het spoor komen van weer wat groeien in vertrouwen-hebben-in het leven, vertrouwen in mensen, in God.

En toch kun je wel geholpen worden. Juist in die eenzame zoektocht heb je mensen nodig.

Mensen om mee te praten... dat kan helpen. Of mensen om samen iets mee te doen.

Eerlijk openstaan voor je verdriet en je gevoelens, dat kan helpen.

Andere mensen ontmoeten, gemeenschapsgevoel ervaren. Dat kan helpen.

En hoe belangrijk is het weten dat je geaccepteerd wordt met je verdriet. Dat je niet hoeft te laten zien dat je sterk bent. Dat je niet beoordeeld wordt om hoe je ermee om gaat. Dat er geen limiet wordt gesteld aan de tijd van rouw. Pas als wij accepteren dat het gemis erbij blijft horen wordt de weg zonder die ander begaanbaar. Het gemis zelf zal altijd blijven. Wat je hoopt is dat je de weg een beetje leert kennen in het doolhof van je verdriet.

Ik denk dat velen van ons wel eens door een doolhof zijn gelopen. Of op zijn minst de ervaringen kennen van ergens verdwaald raken. Waar je in zo'n situatie naar op zoek bent zijn oriëntatiepunten. Oriëntatiepunten die je herkent als je er een volgende keer weer langs komt. Ook zul je in je zoektocht altijd op zoek gaan naar een punt waarop je wat meer overzicht hebt over de situatie waarin je je bevindt. Je zoekt een uitkijkpunt waarmee je een ander perspectief krijgt op je situatie. Vanaf dat andere perspectief, kun je het geheel overzien: Het zoeken van mensen, links en rechts, het pad waar je vandaan komt en de mogelijke wegen die je kunt kiezen. Het perspectief is niet de oplossing van de totale zoektocht, maar het kan je wel vertrouwen geven in de weg die je kiest. Je weet een beetje wat er gaat komen.

In het verhaal over het sterven van Jozef lijkt het of hij zijn broers zo'n perspectief wil meegeven. Jozef is al op hoge leeftijd wanneer hij in alle rust afscheid neemt van zijn broers, zijn kinderen en kleinkinderen. Alles wat er mis is geweest tussen de broers is uitgesproken en Jozef heeft vrede met zijn naderende dood. Maar hij is zich wel bewust van het feit dat zijn broers en kinderen verder moeten na zijn dood. Daarom zegt hij hen tot twee keer toe dat God met hen mee zal gaan.

Zo is Jozefs leven een schakel tussen dat wat is geweest en dat wat nog komt. Maar dat is niet alleen op individueel niveau zo. Zijn dood is ook het einde van een tijdperk, het is de afsluiting van het boek Genesis, het boek over de aartsvaders dat verteld waar we vandaan komen. Veelzeggend eindigt dit boek met de dood van Jozef in Egypte. Zelfs het laatste woord van het boek Genesis is Egypte. Alsof de schrijver wil zeggen: de wereld waarin wij leven, de wereld tot nu toe is een wereld die schreeuwt om bevrijding. Bevrijding uit onvrijheid, bevrijding uit een slavenbestaan, bevrijding uit een leven dat uitloopt op de dood. Die bevrijding wordt beschreven in het volgende boek: Exodus. In dat boek zien we de zoektocht van het volk Israel in de woestijn. Het beloofde land blijft toekomstmuziek, maar in het boek Exodus is de weg daar naartoe wel ingeslagen. Vanuit het leven in Egypte dat getekend wordt door onvrijheid, ongelijkheid en dood gaat het volk op weg met de belofte die Jozef bij zijn sterven al uitspreekt: God zal zich om zijn volk bekommeren. Hij zal hun noodkreten horen, hij zal hun ellende zien en hij zal met hen meetrekken door de dorre woestijn op weg naar het land van belofte.

Maar voorlopig zien de broers hier nog niks van. Ze moeten het doen met het woord van Jozef, met zijn belofte van Gods trouw. Pas later zullen ze zien. Voorlopig moeten ze leven van de hoop. Dat sluit goed aan bij wat we in de Hebreeënbrieff hebben gelezen.

Het geloof legt de grondslag voor alles waarop we hopen, het overtuigt ons van de waarheid van wat we niet zien. Dat krijgen de joodse Christenen te horen tot wie de brief zich richt. Ze leven een paar generaties na Jezus en worden, zonder ooit ooggetuigen geweest te zijn, vervolgd vervolging vanwege hun geloof. Het zijn mensen wier geloof enorm op de proef wordt gesteld door alles wat ze om zich heen zien gebeuren en alle vragen die op hen afkomen. Ze hoopten op Gods toekomst, maar de gebeurtenissen van gisteren drukken hen neer en die van vandaag en morgen zijn een grote zorg. Wanneer krijg je iets te zien wat bevestigt waar je op hoopt? En waar kun je eigenlijk nog op hopen in zulke heftige tijden?

Om deze hoorders te bemoedigen laat de schrijver in een soort preek een lange stoet van mensen voorbij trekken die opvallend veel verwantschap vertonen met hen. Ook deze getuigen, zoals ze worden genoemd worstelden met tegenslagen, ook zij zagen vaak niet waar de uitgang was van het doolhof waarin ze zich bevonden. En toch gingen ze op weg, op hoop van zegen. En het mooie vind ik dat theoloog Niek Schuman die lijst bewust openbreekt en aanvult met

mensen die na de Bijbelse tijd hebben geleefd en ook hun weg gingen met God. Zo ontstaat een wolk van getuigen die ons tot vandaag kan vergezellen.

Bijbelse figuren die in verschillende fasen in ons leven verschillend tot ons spreken. En gelovigen door de eeuwen heen, die wij geen heiligenstatus hebben gegeven, maar die ons wel het geloof hebben doorgegeven als een kostbaar geschenk. Hun spiritualiteit, hun rechtvaardigheidsgevoel, hun geloof heeft de geschiedenis van de mensheid blijvend verrijkt. Al deze mensen zouden als oriëntatiepunten kunnen helpen in je zoektocht. Niet omdat je precies hun weg zult volgen, maar wel omdat je iets van jezelf in hen kunt herkennen.

Omdat hun verhaal je kan bemoedigen en omdat je in hun verhaal kunt zien dat leven ook voor hen vaak zoeken is geweest.

En misschien moeten we bij die wolk van getuigen die ons vertellen over Gods trouw ook onze dierbare overledenen scharen. Zij gaan immers ook in kostbare herinneringen met ons mee. Hun uitspraken wijzen ons soms ook nu nog de weg, hun liefde kan ons ook nu nog steeds raken. Hun geloof kan ons nog steeds inspireren.

Die gedachte herken ik in het gedicht van Bonhoeffer waarmee ik graag wil afsluiten:

Als je van iemand houdt
en je bent van hem of haar gescheiden,
kan niets de leegte van zijn afwezigheid opvullen.
Je moet dat niet proberen,
je moet eenvoudig aanvaarden en volharden.
Dat klinkt erg hard, maar het is een grote troost,
want zolang de leegte blijft,
blijf je aldoor met elkaar verbonden.
Het is fout te zeggen: God vult de leegte.
Hij vult haar helemaal niet... integendeel.
Hij houdt de leegte leeg en helpt ons zo
de vroegere gemeenschap met elkaar te bewaren,
zij het dan ook in pijn.
Hoe mooier en rijker de herinneringen,
des te moeilijker de scheiding.
Maar dankbaarheid verandert de pijn
van de herinnering in stille vreugde.
De mooie dingen van vroeger
zijn geen doorn in het vlees,
maar een kostbaar geschenk dat je meedraagt.
Je moet zorgen dat je niet in je herinneringen blijft graven
en je erin verliest.
Een kostbaar geschenk bekijk je niet aldoor,
maar alleen op bijzondere ogenblikken.
Buiten die ogenblikken is het
een verborgen schat, een veilig bezit.
Dan wordt het verleden
een blijvende bron van vreugde en van kracht. Amen

(meditatief orgelspel)

Lied: 733: 1, 2 en 3 (1 en 2 door het projectkoor, 3 door allen)

Inzameling van de gaven

Afkondiging van overlijden

Op 15 november is overleden in de leeftijd van 74 jaar dhr, Teunis Jan Mol, roepnaam Theo. Hij woonde met zijn vrouw aan de Beukenlaan 35 in Oosterbeek.

De afscheidsdienst vindt plaats op maandag 21 november om 11.30 in uitvaartcentrum Mijnhart, waarna de begrafenis plaats vind om 12.30 op de begraafplaats zuid. Diny Timmer leid de dienst. We zullen zijn naam gedenken in onze gebeden en een kaars aansteken aan het licht van de paaskaars. Wij zingen nu lied 91a: 1

Regelmatig komen ze binnen: herinneringen aan mensen die overleden zijn. Met een glimlach herinneren we ons mooie momenten, Met pijn denken we aan moeilijke momenten. En steeds weer loop je tegen die lege plek aan in je leven. Ook hier in de kerk lopen we tegen die lege plekken aan en missen we mensen en kinderen.

Vandaag noemen we hun namen. We noemen de namen van de mensen in onze gemeente die het afgelopen jaar zijn overleden en in stilte noemen we nog zoveel meer namen. Want je naam wordt niet uitgewist na één jaar. En je verdriet is ook niet over na één jaar. Er zijn veel kostbare namen die we in stilte zullen noemen.

Vandaag zijn we stil en gedenken we de mensen en kinderen die we in ons midden moeten missen. Misschien zegt de stilte wel het meest. De stilte en de kaarsjes die we aansteken als teken van ons geloof of onze hoop dat onze dierbaren in het licht bij God zijn.

Herdenken van de overledenen.

Het projectkoor zingt aan het begin lied 199 het eerste couplet.

Het koor en de gemeente zingen het refrein

Daarna lezen we de namen.

*Voor alle mensen die hier niet genoemd zijn,
maar van wie wij de namen in ons hart dragen,
steken we deze laatste kaars aan*

Lied 199:2 door projectkoor en refrein door allen

Er is nu gelegenheid om zelf een kaarsje aan te steken ter nagedachtenis aan mensen die zijn overleden. U kunt hier een kaarsje ophalen en daar op de kaarsentafels een plaatsje geven. Wanneer iedereen straks weer zit zingen we een laatste keer “Laat de zon van uw aangezicht”

Als iedereen weer zit zingen we nogmaals het refrein van lied 199

Laten wij bidden

Mensen die zijn overleden al wie ons zijn voorgegaan,
vouw ze samen in de vrede van uw ene naam.
Laat ze niet tot niets bevriezen in de ijskou van voorbij,
laat hun namen nieuw geschieden aan uw overzij.

Velen zijn ons voorgegaan, onbekenden en bekenden,

maar allen voor U onvergetelijk,
mensen met een naam en een gezicht.
Vandaag herdenken wij hen.
Wij bidden voor mensen in die landen en plaatsen
waar de dood zo gewelddadig aanwezig is.
en voor mensen die daardoor bang zijn geworden.
Help ons de weg naar de vrede te vinden
en wees voor alle gelovigen van wat voor godsdienst of religie
een bron van liefde en medemenselijkheid.

Vandaag noemden wij, hardop of in stilte,
de namen van mensen en kinderen die bij ons horen.
Wij danken u voor wat wij mochten ontvangen van hen.
en wij bidden u om ontferming een aanwezigheid
wanneer het verdriet zo zwaar is om te dragen.
Omring ons dan met uw liefde, geef mensen die ons verhaal willen horen
en geef kracht om die lange weg te gaan.
Wij bidden u vandaag in het bijzonder voor de familieleden en vrienden
van Theo Mol.
Geef hen de kracht om morgen op een goede manier afscheid te nemen.
Voor ons als gemeente bidden we: Leer ons te leven met de dood
dat wij, hoe moeilijk ook, proberen de ander tot steun te zijn.
Dat wij niet bang zijn voor het verdriet van de ander,
omdat het raakt aan onze grootste angst
maar trouw blijven en naaste durven zijn
voor wie gaan door een donker dal.
In de stilte van het moment laten wij ons hart tot u spreken

Om alles waar we zelf geen woorden voor weten
bidden wij het gebed dat Jezus ons geleerd heeft. Onze Vader...

Als slotlied zingen we een lied van Pasen.
Niet op grond van wat wij zien, maar op grond van wat wij hopen.
Een lied over Gods toekomst.

Lied: 608: *De steppe zal bloeien (projectkoor couplet 1, allen 2 en 3)*

*Zegenen mag ik u allen,
Gods aanwezigheid toezeggen,
doorgegeven door een wolk van getuigen:*

*De genade van onze Heer, Jezus Christus
en de liefde van God
en de kracht van de heilige Geest
zij met u allen.*

Amen